

Požadavky ke SZZ pro NMgr. studium Učitelství matematiky pro 2. st. ZŠ

Koncepce SZZ: Student dostane kombinaci 3 otázek z matematické analýzy, algebry a geometrie a jednu z těchto otázek mu komise určí jako didaktickou (buď po krátkém odborném úvodu, nebo přímo celou).

ALGEBRA (ZŠ)

Vektory. Geometrický a aritmetický model. Operace s vektory. Skalární součin. Vektorové (lineární) (pod)prostory, aritmetický vektorový prostor. Lineární kombinace. Lineární (ne)závislost skupiny vektorů. Báze, dimenze. Příklady vektorových prostorů.

Matice nad polem. Typ matice, $[2 \times 2]$ -matice. Maticové operace (sčítání, násobení skalárem, násobení matic), jejich vlastnosti. Hodnota matice. Inverzní matice.

Determinanty. Pořadí. Permutace jako zobrazení, skládání (násobení), inverze. Cykly, transpozice. Počítání s permutacemi. Permutační definice determinantu, výpočet (eliminace, rozvoj podle řádku).

Dělitelnost. Dělení se zbytkem. Modulární aritmetika. Dělitelnost lineární kombinace. (nsd), Euklidův algoritmus, [nsn].

Dělitelnost. (Ne)soudělnost. Prvočísla, základní věta aritmetiky (rozklad na součin mocnin prvočísel). Kritéria dělitelnosti.

Číselné obory. Přirozená čísla, matematická indukce, poziční číselné soustavy.

Číselné obory. Konstrukce pole celých, racionálních a komplexních čísel.

Řešení rovnic. Definice, vybrané typy. Nulové body, řešitelnost rovnic. (Ne)ekvivalentní úpravy, některé vlastnosti kořenů algebraických rovnic.

Soustavy lineárních algebraických rovnic. Existence a jednoznačnost řešení. Metody řešení: Gaussova eliminace, pomocí inverzní matice, Cramerovo pravidlo.

Polynomy. Jejich kořeny (násobnost). Hornerův algoritmus (dělení lineárním 2členem). Základní věta algebry. Rozklad polynomu na součin mocnin ireducibilních polynomů.

Výroková logika. Množinově logický jazyk matematiky. Výrok, výroková forma. Operace s výroky.

Kartézský součin, relace. Relace, speciálně binární. Vlastnosti: reflexivnost, (anti)symetrie, tranzitivnost. Relace ekvivalence a rozklad množiny, uspořádání. Hasseovské diagramy.

Algebraické operace. Základní vlastnosti. Cayleyova tabulka.

Algebraické struktury s 1 operací (malé grupy). Počítání s permutacemi.

Algebraické struktury se 2 operacemi (okruh, obor integrity, pole).

GEOMETRIE (ZŠ)

Základní znalosti o **axiomatické výstavbě** euklidovské geometrie.

Kuželosečky definované fokálně.

Shodná a podobná **zobrazení** v rovině.

Množiny bodů dané vlastností, mocnost bodu ke kružnici, chordála, potenční bod.

Konstruktivní úlohy, Pojem konstruktivní úlohy, postup řešení. Metody řešení úloh: využitím množin bodů dané vlastností, pomocí zobrazení, na základě výpočtů, analytickou geometrií.

Osová afinita v rovině, zobrazení kuželoseček v osově afině. **Perspektivní kolineace** v rovině, zobrazení kuželoseček v perspektivní kolineaci.

Volné rovnoběžné promítání, zobrazení základních geometrických útvarů.

Základní úlohy **Mongeova promítání,** polohové a metrické úlohy, řešení prostorových úloh, zobrazení základních těles, rovinné řezy základních těles.

Pravouhlá axonometrie, základní polohové a metrické úlohy, řešení úloh a zobrazení geometrických útvarů v souřadnicových rovinách a v rovinách, které jsou s nimi rovnoběžné, zobrazení základních těles s podstavami v těchto rovinách.

Afinní n-rozměrný prostor A_n , modely, afinní souřadnicová soustava, podprostory v A_n , jejich vzájemná poloha, nadrovina a její vyjádření rovnicí. Části podprostorů jako bodové množiny (úsečka, polopřímka, úhel ...).

Afinní zobrazení v afinním prostoru, základní vlastnosti, jádro afinity, afinní grupa. Samodružné body. Samodružné a invariantní směry afinity.

Euklidovský prostor E_n , kartézská souřadnicová soustava, vzdálenost bodů, vzájemná poloha podprostorů E_n , vzdálenost dvou podprostorů, kolmost a odchylka podprostorů.

Elementární geometrie trojúhelníku. Definice, vymezení pojmu. Základní pojmy a prvky trojúhelníku (těžnice, střední příčka, výška, kružnice opsaná, vepsaná, připsaná) a jejich vlastnosti. Věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků, Pythagorova věta, Eukleidovy věty.

Translace, stejnolehlost, grupa homotetií. Klasifikace afinní grupy v jedno-, dvoj- a trojrozměrném prostoru.

Mnohoúhelníky. Definice, konvexní mnohoúhelník, pravidelné mnohoúhelníky, jejich vlastnosti. Podrobněji obecný čtyřúhelník, rovnoběžník. Pravouhelník, deltoid, tětíkový a tečnový čtyřúhelník.

MATEMATICKÁ ANALÝZA (ZŠ)

Pojem **reálného čísla**, maximum a supremum množiny v $\mathbb{R}$, omezenost množiny, rozdíl mezi uspořádanými tělesy racionálních a reálných čísel.

Zobrazení a funkce obecně, skládání funkcí, monotonie funkce na intervalu, prostá funkce, inverzní funkce, podmínky pro existenci inverzní funkce.

Reálná **funkce jedné reálné proměnné**, spojitost v bodě a v intervalu, vlastnosti spojitých funkcí. Spojitost složené funkce. Monotonie a spojitost inverzní funkce, přirozená mocnina, polynomy, racionální funkce, odmocniny. Sudé, liché a periodické funkce.

Definice limity funkce, (ne)vlastní limity v (ne)vlastních bodech, jejich lokální charakter. Vztah limity a spojitosti. Vlastnosti spojitých funkcí na uzavřeném intervalu.

Přehled základních elementárních funkcí: funkce lineární, konvexní a konkávní, afinní, exponenciála a logaritmus, hyperbolické a goniometrické funkce. Funkce arcsin a arctg.

Derivace funkce, její geometrický a fyzikální význam. Technika derivování. Diferenciál funkce, souvislost s derivací. Derivování složené funkce.

Užití derivace, resp. vyšších derivací, na průběh funkce: vztah k monotónii, k lokálním extrémům, ke konvexitě a konkávnosti funkce. Inflexní body a asymptoty.

Primitivní funkce, zápis. Technika výpočtu primitivní funkce, metoda per partes a metoda substituční. Integrovaní racionálních funkcí rozkladem na parciální zlomky, standardní substituce. Definice Newtonova integrálu.

Riemannův integrál. Postačující podmínky pro existenci Riemannova integrálu. Vztah mezi Riemannovým integrálem a primitivní funkcí.

Applikace integrálního počtu: obsah speciálních rovinných oborů, délka grafu funkce a její výpočet, objemy rotačních útvarů.

Posloupnosti čísel: limita posloupnosti, existence limity monotonní posloupnosti.

Číselné řady: definice součtu řady. Absolutní konvergence řady, řada geometrická, harmonická, mocninná. Konvergenční kritéria pro číselné řady. Bodová konvergence posloupnosti a řady funkcí. Taylorův polynom a Taylorova řada. Rozvoje elementárních funkcí exp, sin, cos a dalších.

Metrický prostor, příklady metrik, prostor $C([a,b])$ všech spojitých funkcí na intervalu $[a,b]$. Vnitřní, vnější, hraniční, hromadný bod množiny, otevřená, uzavřená množina, kompaktní množina v m -rozměrném eukleidovském prostoru. Křivka v rovině a v prostoru. Spojitá zobrazení metrických prostorů.

Funkce dvou proměnných. Lokální a absolutní (globální) extrémy. Implicitní funkce. Nabývání extrémů na kompaktní množině.

Lineární diferenciální rovnice 1. řádu, rovnice s konstantními koeficienty, rovnice se separovanými proměnnými

DIDAKTIKA MATEMATIKY (ZŠ) (okruhy otázek, které budou logicky „připojeny“ k vylosované troj otázce)

Metodické zpracování učebních témat na ZŠ (a jejich vztah k matematické teorii):

Racionální čísla – jejich zavedení, vlastnosti. Myšlenka konstrukce TRČ.

Operace – základní pojmy, vlastnosti. Příklady ve školské matematice.

Číselné struktury – s 1 a se 2 operacemi ve školské matematice.

Dělitelnost – základní pojmy, znaky dělitelnosti, prvočísla a čísla složená, metody určování nsn a Nsd.

Poměr, úměrnosti - jejich zavedení a využití. **Procenta** – základní pojmy, způsoby výpočtu.

Rovnice a nerovnice – základní pojmy, typy rovnic a způsoby jejich řešení.

Soustavy rovnic - způsoby jejich řešení.

Funkce – jejich zavedení, typy funkcí, užití.

Trojúhelník – definice, vlastnosti, třídění. Pythagorova věta - způsoby výkladu.

Mnohoúhelníky, zejména čtyřúhelníky – vlastnosti, třídění.

Kruh, kružnice – definice, vzájemné polohy.

Základní tělesa – jejich zavedení, vlastnosti, objem, vyvození vzorce pro povrch kužele.

Středová a osová souměrnost – jejich zavedení, vlastnosti.

Množiny bodů v rovině – definice, metody určování, významné příklady množin bodů.

Konstrukční úlohy – metody a fáze řešení, ilustrativní příklady.

Didaktika (případné doplňující otázky):

Jazyk školské matematiky – formy jazyka, matematické formulace, problém 3 jazyků.

Výrazy s proměnnou - jejich zavedení, základní početní operace s výrazy.

Mocniny – jejich zavedení, početní operace s nimi.

Obsah obrazce – způsob zavedení, vyvození vzorců pro obsah shodnou rozložitelností útvarů.

Pojmotvorný proces, matematická definice, matematická věta a důkaz.

Přehled prostředků matematického vzdělávání, didaktické zásady a metody, materiální prostředky.

Organizace vyučování matematice, organizační formy, příprava učitele na vyučování.

Zefektivňování vyučovacího procesu, motivace, diferenciacce, příklady efektivní výuky.

Matematizace reálných situací, metodika řešení slovních a konstrukčních úloh.